

KATOWICKA STREFA KULTURY JAKO PRZYKŁAD PRZEKSZTAŁCANIA TERENÓW POKOPALNIANYCH

Czyli o tym, jak zmienia się Górny Śląsk...

Artur Iskra

klasa 1c2

Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami
Dwujęzycznymi im. Marii Konopnickiej w Katowicach
Pod opieką nauczyciela geografii:
mgr Katarzyna Obrochta

Spis treści

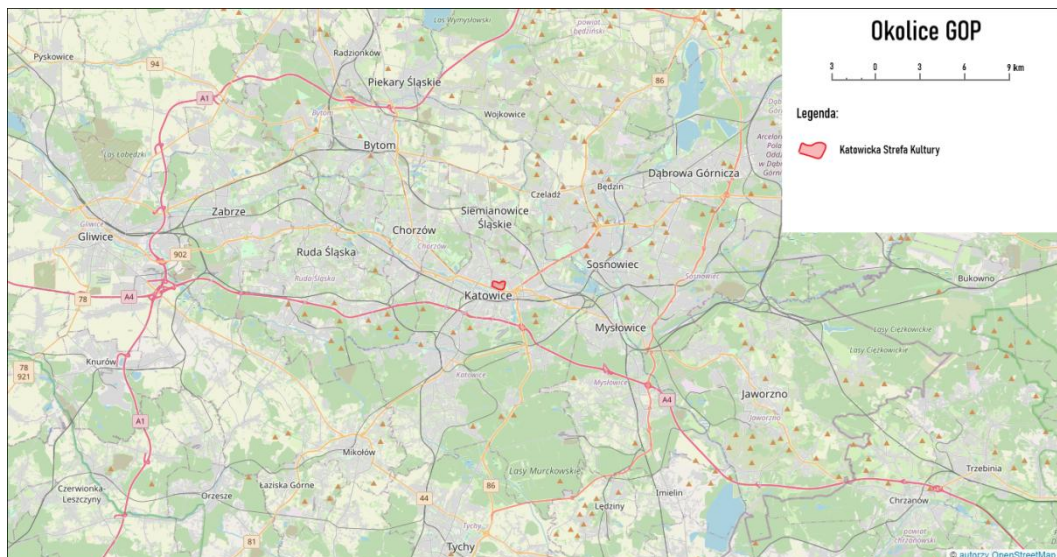
1. Wprowadzenie	3
2. Kopalnia „Katowice” w czasach świetności	6
2.1 Powstanie Kopalni „Ferdynand”	6
2.2 Funkcjonowanie kopalni w latach 1823-1914	6
2.3 Okres I i II wojny światowej	7
2.4 Funkcjonowanie kopalni „Katowice” w latach 1945-1999	9
2.5 Zamknięcie kopalni - podsumowanie	10
3. Czas przemian	12
3.1 Likwidacja kopalni i rozbiórka obiektów przemysłowych	12
3.2 Projekt Katowickiej Strefy Kultury	12
4. Funkcjonowanie Katowickiej Strefy Kultury.....	15
4.1 MCK.....	15
4.2 Spodek.....	16
4.3 KTW.....	17
4.4 NOSPR.....	18
4.5 Muzeum Śląskie	19
4.6 Planowane i realizowane inwestycje w Katowickiej Strefie Kultury	21
5. Ocena reindustrializacji terenu	23
5.1 Cele powstania Katowickiej Strefy Kultury	23
5.2 Wyniki przeprowadzonej ankiety	23
5.3 Opinie na temat Katowickiej Strefy Kultury	25
6. Podsumowanie.....	27
Bibliografia	28
Spis grafik.....	29

1. Wprowadzenie

Coraz wyraźniej widoczne zmiany klimatyczne na świecie, dają wyraźny znak o konieczności ograniczenia emisji CO₂ do atmosfery w najbliższych dekadach. Jednym z działań podejmowanych obecnie dotyczących tego globalnego problemu jest zamykanie kopalń wydobywających szkodliwy dla środowiska przyrodniczego węgiel. Szczególnie wyraźnie jest to widoczne na Górnym Śląsku i Zagłębiu. W tym regionach występuje jednak duża chęć upamiętnienia dziedzictwa kulturowego.

W tej pracy postarałem się przedstawić przykład rekreacyjnego wykorzystania obszaru pokopalnianego, opierając się obszarze dawnej Kopalni „Katowice” i powstałej na jej miejscu w 2013 r. nowej Katowickiej Strefie Kultury. W pracy wykorzystałem źródła informacji takie jak książki, opracowania, oficjalne strony internetowe oraz archiwa ze starymi zdjęciami. Przeanalizowałem również opinie, jakie posiada Katowicka Strefa Kultury, stworzyłem ankietę, w której poprosiłem o ocenę rewitalizacji omawianego terenu a także wykonałem dokumentację zdjęciową terenu.

Katowicka Strefa Kultury położona w sercu Wyżyny Śląskiej, zaledwie niecały kilometr od centrum miasta Katowice stanowi w skali kraju jeden z największych projektów przekształcania terenów przemysłowych. W tym przypadku jest on związany z silnie rozwijającym się tutaj w XIX i XX w. górnictwem.

Mapa 1. Katowicka Strefa Kultury na mapie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, [openstreetmap.com](https://www.openstreetmap.com)

Wybrałem ten obszar na przedmiot moich badań, gdyż jestem mieszkańcem Katowic i zmiany wizerunku miasta, jego stopień użyteczności oraz zagospodarowanie są ważnym czynnikiem wpływającym na jakość mojego życia i innych mieszkańców. Duża wartość historyczna tego obszaru wpływa także na poszerzanie sektora turystyki w regionie, co przekłada się na np. wyższe przychody okolicznych biznesów spowodowane przez zainteresowanych przyjezdnych.

Fot. 1. Widok na Spodek, MCK i wieżowce KTW z Ronda Jerzego Ziętka

2. Kopalnia „Katowice” w czasach świetności

2.1 Powstanie Kopalni „Ferdynand”

Przełom XVIII i XIX wieku to okres, w którym zapotrzebowanie na cynk zaczęło szybko rosnać. Wpływ miało na to m. in. opracowanie przez Jana Krystiana Ruhberga metody otrzymywania cynku metalicznego. Ze względu na to, że hutnictwo cynku potrzebowało dużych ilości węgla, zapotrzebowanie na ten surowiec było wysokie. Tak więc w tamtym czasie w rejonie Górnego Śląska zaczęły powstawać nowe kopalnie. W 1822 roku Ignatz Ferdinand von Beym nadał wniosek o stworzenie kopalni znaleźczej o nazwie „Ferdinand” w Bogucicach. Niecały rok później 3 maja 1823 r. kopalnia została nadana przez Wyższy Urząd Górniczy.

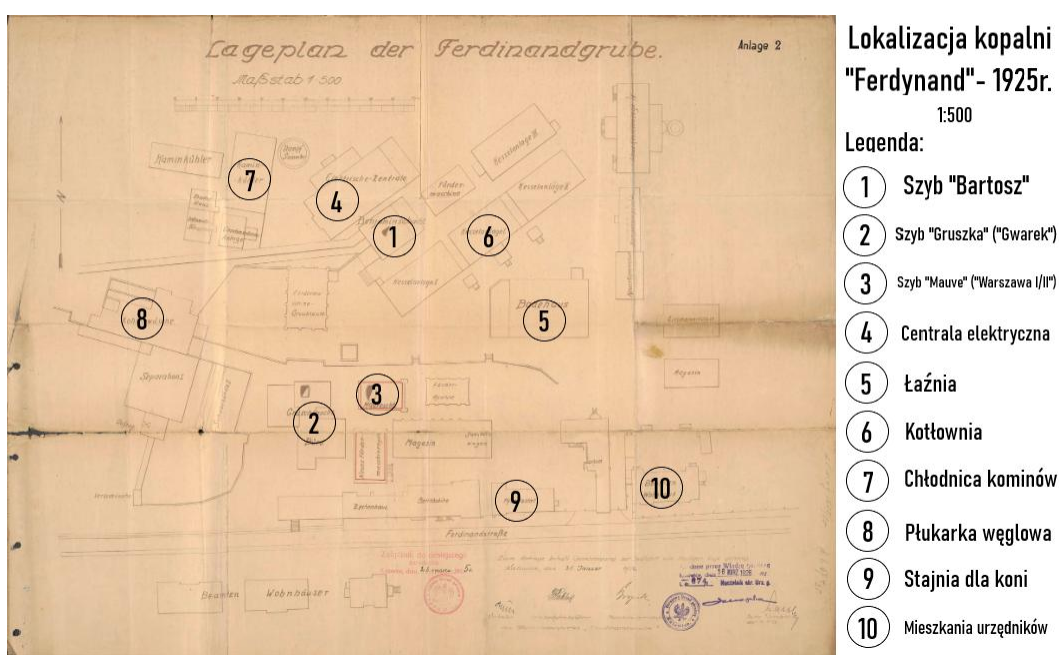
2.2 Funkcjonowanie kopalni w latach 1823-1914

Kopalnia prężnie się rozwijała i swym zasięgiem zaczynała obejmować graniczącą z Bogucicami Koszutkę, Wełnowiec oraz Dąbrówkę Małą. W 1870 r. zamontowano pierwszą dużą maszynę odwadniającą o niezwyklej w tamtym czasie mocy 700KM. Od roku 1885 posiadała już trzy główne szyby wydobywcze. Były to:

- 1) szyb „Mauve” (później „Warszawa I/II”) o głębokości 391 m, a w latach 1912/1913 pogłębiony do 473 m
- 2) szyb „Gruschka” (później „Gwarek”) o gł. 284 m, w 1895 pogłębiony do 396m
- 3) szyb „Benjamin” (później „Bartosz”) o gł. 297 m

Od 1889 roku załoga kopalni liczyła ponad 1000 osób, natomiast 10 lat później, już 2000. Jest to duży progres zważając na to, że na samym początku istnienia kopalni, zatrudnionych było między 29, a 54 osoby. W 1892 roku stanął pod znakiem nowej parowej maszyny wydobywczej, która aż do roku 1996 obsługiwała szyb „Bartosz”, natomiast osiem lat później (1900 r.) w kopalni zamontowano pierwszą na Górnym Śląsku pompę elektryczną.

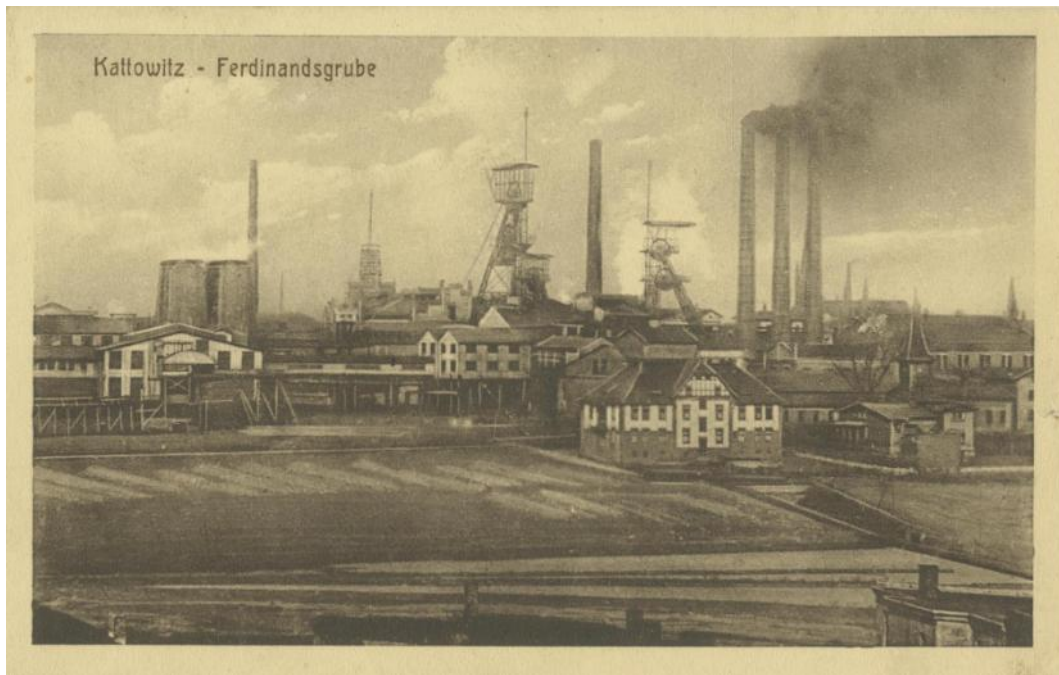
W 1890 r. Huber von Tiele-Winkler – szlachcic niemiecki i właściciel dóbr katowickich, założył wraz z Fryderykiem Edwardem von Löbbecke Katowicką Spółkę Akcyjną. Sam von Tiele-Winkler przekazał jej swoje kopalnie węgla kamiennego „Florentine” oraz „Ferdinand” („Katowice”), kopalnie rud żelaza w okolicach Tarnowskich Gór, huty „Hubertus” i „Martha” oraz część swych posiadłości ziemskich. Kopalnia „Ferdynand” należała do spółki do 1922 roku, kiedy to wojska polskie wkroczyły na tereny powiatu katowickiego. W 1908 r. po raz pierwszy kopalnia osiągnęła wynik ponad miliona ton wydobytego węgla w ciągu roku.

Mapa 2. Mapa kopalni „Ferdynand” – rok 1925, Muzeum Śląskie w Katowicach (muzeumslaskie.pl)

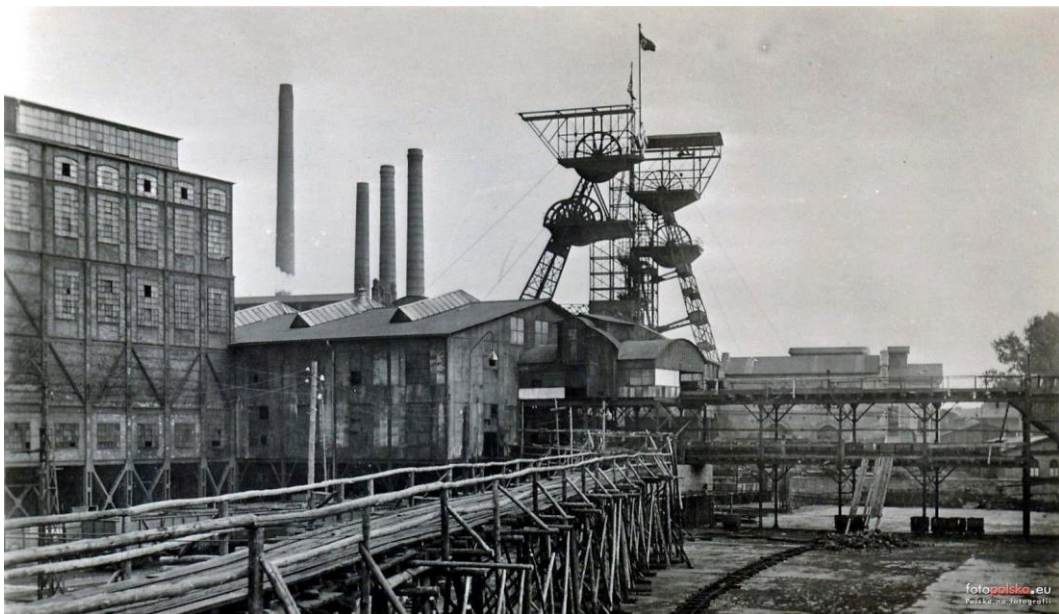
2.3 Okres I i II wojny światowej

Podczas I wojny światowej część zatrudnionych zostało powołanych do wojska. Braki kadrowe zostały uzupełnione jeńcami wojennymi, nieposiadającymi odpowiedniego doświadczenia. Mimo to wydobyte spadło wtedy tylko o niecałe 20%. Gorzej sytuacja wyglądała w latach międzywojennych, po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Trudna sytuacja polityczno-ekonomiczna zaznaczyła się wyraźnie. W latach 1933-36 z powodu strajków wydobyte wynosiło poniżej 300 tys. ton na rok. We wrześniu 1936 r. kopalnia zmieniła na nazwę z „Ferdynand” na „Katowice”.

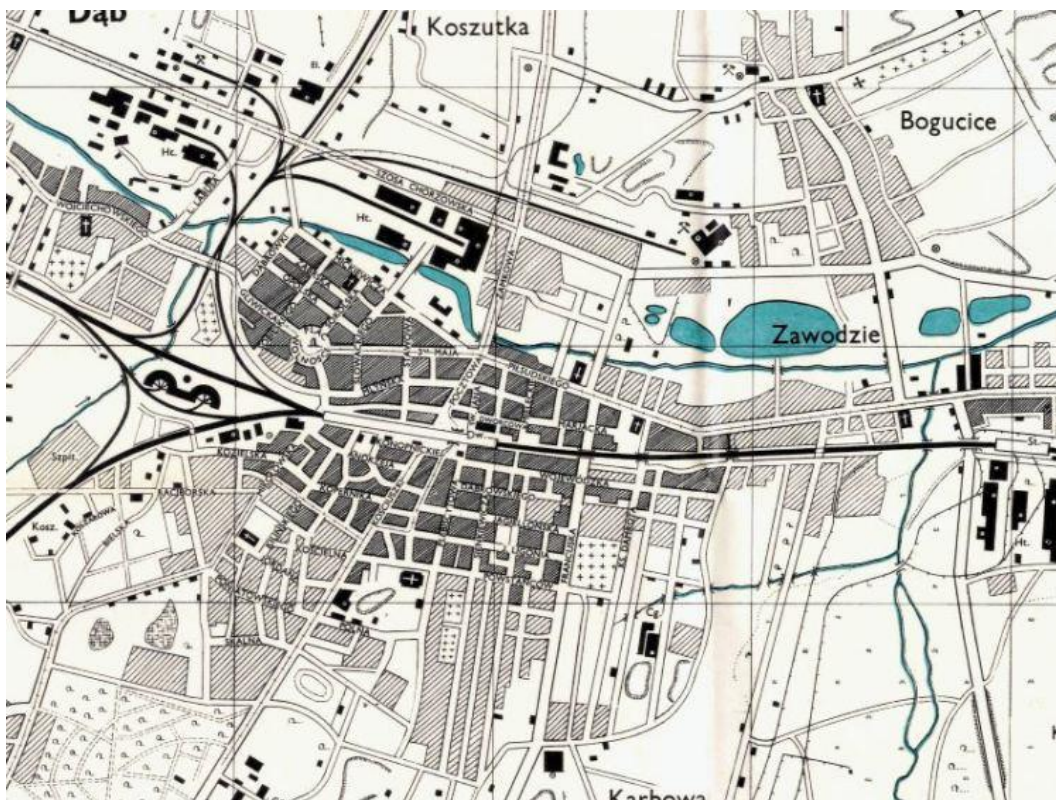

Fot. 2. Kopalnia „Ferdynand” – rok ok. 1915, Muzeum Śląskie w Katowicach (muzeumslaskie.pl)

W okresie II wojny światowej kopalnia nieprzerwanie prowadziła wydobywanie. Władze III Rzeszy podporządkowały jednak wszystkie polskie kopalnie własnemu zarządowi. Świadczą o tym zamieszczone na ich budynkach nazistowskie symbole.

Fot. 3. Kopalnia Węgla Kamiennego „Katowice” – okres II wojny światowej, fotopolska.eu

Ryc. 1. Mapa miasta Katowice – rok 1943, stareplanymiast.pl

2.4 Funkcjonowanie kopalni „Katowice” w latach 1945-1999

Ostatnie 50 lat działalności KWK „Katowice” było na pewno okresem stabilnym. Od końca II wojny światowej do końca swej działalności, kopalnia utrzymywała poziom wydobywania na poziomie ponad 1 mln ton na rok, a rekordowym 1978 r. osiągnęła 1 895 546 ton wydobytego węgla. Liczba zatrudnionych w latach 1980-1996 wahała się od 2249 (1990 r.) do nawet 4140 (1987 r.). Po wojnie systematycznie malała także liczba wypadków – od średniej rocznej lat 1950-55 wynoszącej 942 do 100 zanotowanych w roku 1987.

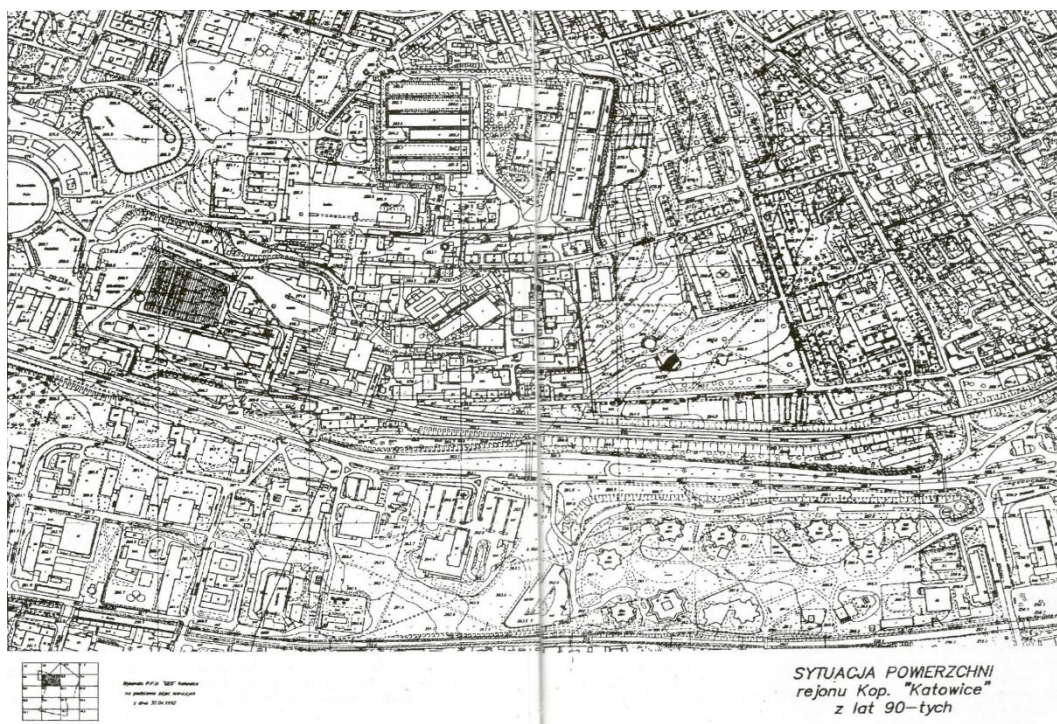
W latach 90-tych funkcjonowało aż 6 szybów kopalni „Katowice”: „Warszawa I”, „Warszawa II”, „Gwarek”, „Bartosz”, „Bartosz II” i „Południowy”. Cały czas rozpoczynano eksploatację nowych pokładów węgla, np. pod Osiedlem Paderewskiego. Z intensywnością eksploatacji terenów śródmieścia Katowic i nie tylko jest związane obniżenie terenu sięgające nawet 17 metrów.

Fot. 4. Brama główna kopalni – lata 90, Borowy R. W., Wczoraj - dziś - jutro... kopalni „Katowice-Kleofas”. Historia węglem pisana, Katowice 1997, s. 473

2.5 Zamknięcie kopalni - podsumowanie

Zamknięcie wyrobiska zostało przesądzone wraz z powstaniem „Programu likwidacji zdolności produkcyjnych górnictwa węgla kamiennego w latach 1998-2002” wynikającego z reformy górnictwa opracowanej w 1998 r. Głównym powodem nagłej reformy był znaczący spadek opłacalności wydobywania, przez co podjęto decyzję o ratowaniu struktury finansowej górnictwa węgla kamiennego poprzez m. in. zamknięcie części kopalń. Na to składały się w dużej mierze redukcja zatrudnienia oraz obniżenie zdolności wydobywczej.

Ryc. 2. Sytuacja powierzchni rejonu kopalni „Katowice” z lat 90-tych,
 Borowy R. W., Wczoraj – dziś – jutro... kopalni „Katowice-Kleofas”. Historia
 węgłem pisana, Katowice 1997, s. 470-471

W czasie swojej 173-letniej historii istnienia wydobyto w niej ponad 120 mln ton węgla. Kiedy zakończono jej działalność (1999 r.) znajdowała się ona na terenie całkowicie otoczonym przez tereny zamieszkałe. W XIX w. jej położenie było bardzo dogodne ze względu na bliskość głównych linii kolejowych łączących Wrocław, Kraków i Warszawę. Zyskiwali na tym również górnicy, którzy w tamtych czasach przychodzili do pracy pieszo. W czasach późniejszych jednak takie usytuowanie mogło mieć negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców z powodu m. in. generowanego przez zakład hałasu.

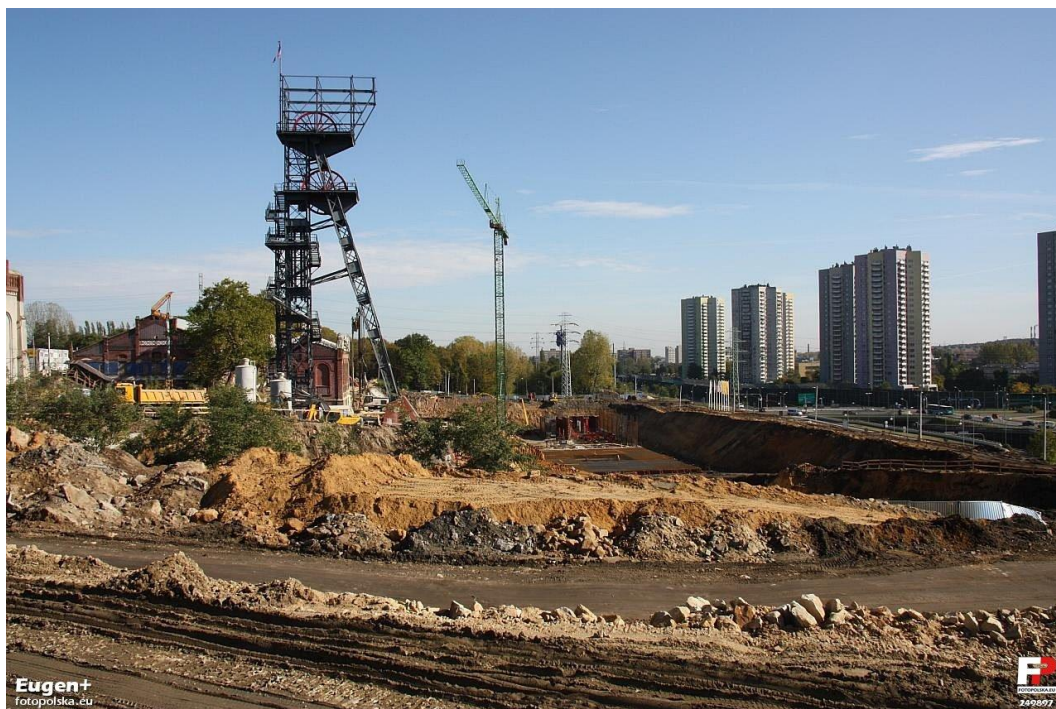
3. Czas przemian

3.1 Likwidacja kopalni i rozbiórka obiektów przemysłowych

Rozbiórka większości pozostałości znajdujących się na powierzchni kopalni miała miejsce w 2001 r. Zlikwidowano wówczas aż 86 różnych obiektów związanych z ówczesnym funkcjonowaniem KWK „Katowice”. W 2004 roku zawarto porozumienie pomiędzy władzami miasta Katowice, a Katowickim Holdingiem Węglowym S.A., Spółką Restrukturyzacji Kopalń S.A. oraz Muzeum Śląskim w Katowicach w sprawie powstania nowej siedziby Muzeum Śląskiego na terenie dawnej KWK. Dwa lata później w 2006 r. Urząd Miasta Katowice podjął decyzję o powstaniu tutaj „Strefy Kultury”.

3.2 Projekt Katowickiej Strefy Kultury

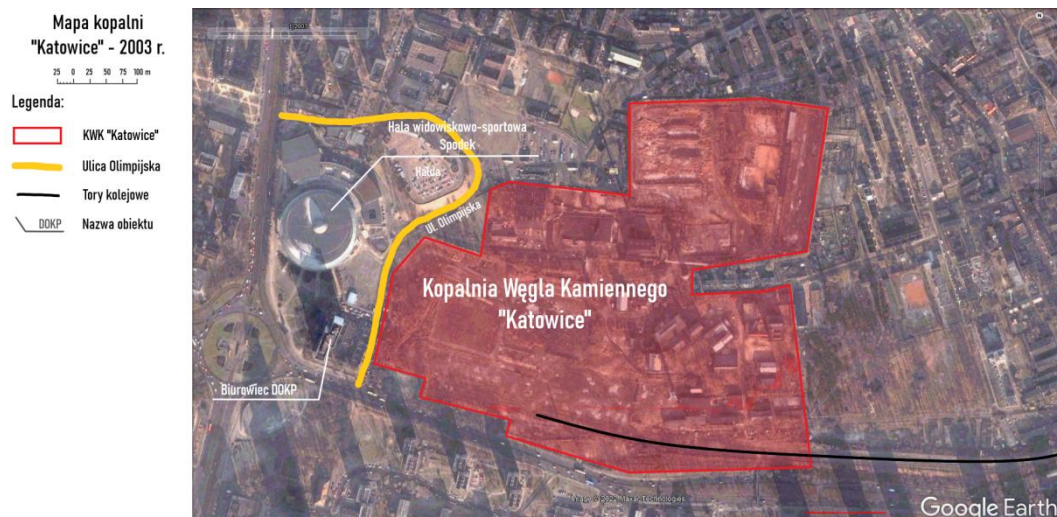
Teren po kopalni „Katowice” stanowiący ok. 300 000m² niezagospodarowanej przestrzeni (nie licząc części pozostawionych budynków) był naprawdę dogodnym miejscem na stworzenie nowoczesnej zabudowy. Wydaje się więc dobrym być użycie jej w celach edukacyjnych, upamiętniających historię i dziedzictwo kulturowe.

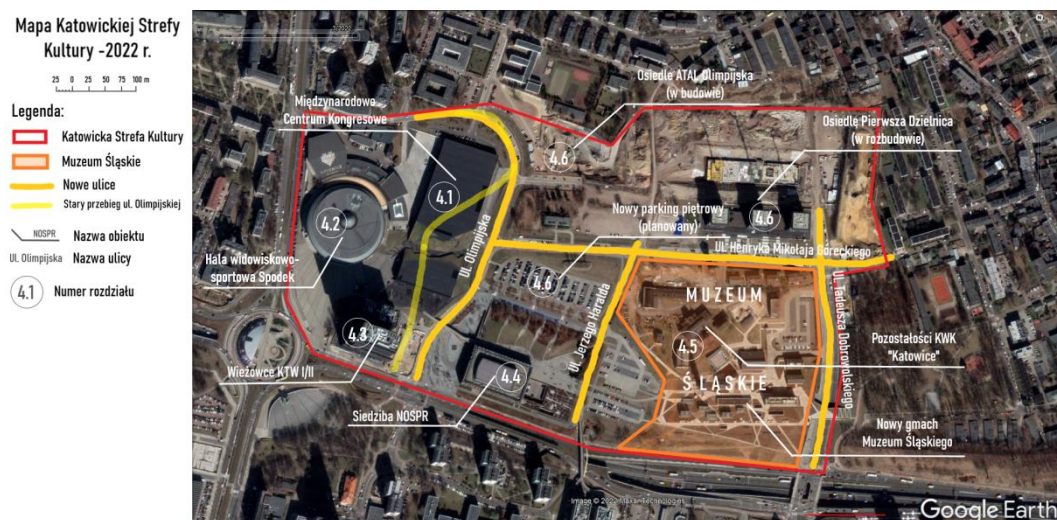
Fot. 5. Wykop pod główny budynek Muzeum Śląskiego – rok 2011, fotopolska.eu

10 lat po zamknięciu kopalni w 2009 r. rozpoczęto prace nad modernizacją wnętrza Spodka. Tym samym dano początek procesowi tworzenia się Katowickiej Strefy Kultury, który trwa po dziś dzień. W 2011 roku rozpoczęła się budowa nowego gmachu Muzeum Śląskiego oraz Międzynarodowego Centrum Kongresowego (MCK). Rok później zaczęto budowę siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia (NOSPR). Katowicka Strefa Kultury została oficjalnie otwarta w 2013 roku. Do momentu ukończenia głównych inwestycji w Strefie Kultury w 2015 roku, jej koszt wyniósł ponad 1 mld złotych.

Budowa nowych obiektów Strefy Kultury na terenie dawnej kopalni spowodowała zmiany w układach ulic i powstanie nowych. Powstały ulice Henryka Mikołaja Góreckiego, Tadeusza Dobrowolskiego i Jerzego Haralda, a istniejąca wcześniej ul. Olimpijska zmieniła delikatnie swoje położenie. Rozbiórka hałdy górniczej, połączona z budową na jej miejscu Międzynarodowego Centrum Kongresowego spowodowały przesunięcie południowej części ulicy o ok. 100 m na wschód od jej pierwotnego przebiegu.

Mapa 3. Widok satelitarny kopalni „Katowice” i okolic – rok 2003, aplikacja Google Earth Pro

Mapa 4. Widok satelitarny na Katowicką Strefę Kultury i okolicę – rok 2022, aplikacja Google Earth Pro

4. Funkcjonowanie Katowickiej Strefy Kultury

Nowoczesność obszaru zarówno pod względem zagospodarowania oraz architektury, jak i funkcji przez niego pełnionych, zaowocowały dużym zainteresowaniem Katowickiej Strefy Kultury. Dodatkowego rozgłosu dodały jej liczne wyróżnienia w konkursach architektonicznych za swój unikatowy wygląd. Jako całość otrzymała ona m. in. tytuł Najlepszego Produktu Turystycznego roku 2015 w konkursie Polskiej Organizacji Turystycznej, natomiast wiele nagród osobno otrzymały MCK i Spodek za organizację imprez masowych o zasięgu krajowym, europejskim i światowym; przykładem może być wyróżnienie tych obiektów tytułem MP Power Multi Venue 2018 w konkursie Meeting Planner Power Awards.

Fot. 6. Widok z „Zielonej Doliny” na NOSPR i Muzeum Śląskie

4.1 MCK

Międzynarodowe Centrum Kongresowe ukończone w 2015 roku to nowoczesna przestrzeń zaprojektowana przez warszawską pracownię JEMS Architekci. Jej zewnętrzny wygląd wyróżnia bryła wykonana czarnej ażurowej siatki cięto-ciągniętej (widoczna również w foyer), która przecięta jest tzw.

Zieloną Doliną – miejscem odpoczynku, znajdującym się na dachu konstrukcji. We wnętrzu dominuje za to drewno i beton, co mimo swojej prostoty, jak zapewnia zarządca MCK – miasto Katowice, tworzy wyjątkową przestrzeń idealną do różnego rodzaju wydarzeń biznesowych, rozrywkowych i innych. MCK może pomieścić na raz 15 000 osób. Sala wielofunkcyjna mająca 8174 m² powierzchni może natomiast pomieścić 12 000 osób jednocześnie. Do tego dochodzą mniejsze sale kongresowe oraz sala balowa i sala audytoryjna. Jest to arena takich wydarzeń jak Europejsko Kongres Gospodarczy, 4 Design Days, czy Intel Extreme Masters. Od momentu wybudowania MCK odbyło się aż 1036 wydarzeń (stan na 10.2022), a tym samym od maja 2016 roku miejsce to odwiedziło ponad 2 miliony osób.

Fot. 7. Międzynarodowe Centrum Kongresowe

4.2 Spodek

Ta Hala widowiskowo-sportowa Spodek budowana w latach 1964-1971 stanowi najstarszy obiekt wchodzący w skład Katowickiej Strefy Kultury. Już w 1959 roku wybrano w konkursie architektów, którzy zaprojektowali Spodek. Byli to Maciej Gintowt i Maciej Krasieński. Konstrukcję opracował natomiast prof. inż. Wacław Zalewski.

Wielkim zwolennikiem budowy Spodka był wojewoda śląski gen. Jerzy Ziętek. Projekt hali tak mu się spodobał, że postanowił przenieść jego lokalizację z planowanej (Park Śląski) tuż pod centrum miasta; co ciekawe na teren dawnych hut „Franz” i „Funny”. Tym sposobem miał stać się wizytówką Katowic.

Fot. 8. Spodek

Hala posiada naprawdę unikatowy kształt. jest jedną z najważniejszych wizytówek Katowic i goszczącą wiele imprez sportowych np. piłki siatkowej mężczyzn w latach 2001, 2007, 2009, 2014, 2017, 2021 i 2022, a także światowych gwiazd, m. in. Elton John, Joe Cocker, Cliff Richard i Robbie Williams Obiekt o powierzchni 29 473 m² może pomieścić na raz ok. 11,5 tys. osób.

4.3 KTW

Wieżowce KTW I i KTW II, ukończone w 2018 i w 2022 roku zastąpiły starą sylwetkę biurowca DOKP, dopełniając tym samym zachodnią część Strefy Kultury. Budowle posiadające 14 i 31 kondygnacji (134 m wys.) wyróżniają się swoim wyglądem zewnętrznym – są one podzielone na części rozciągające się w górę i z wyglądu nie pasujące do siebie. Główne firmy, które zdecydowały się

na wynajem w sumie 58 150 m² wolnej przestrzeni to Fujitsu Global Delivery Center, City Handlowy, mBank, SD Works, LKQ Europe oraz Rise.pl.

Fot. 9. Biurowiec DOKP – rok ok. 1976, Fot. 10. Wieżowce KTW I i KTW II,
Dyrekcja kolei w Katowicach aluprof.eu
(bazakolejowa.pl)

4.4 NOSPR

NOSPR to budynek posiadający dwie sale koncertowe (mniejsza na 300 oraz większa na 1 800 osób) otwarty w 2014 r. i zaprojektowany przez pracownię Konior Studio z Katowic. Zewnętrzny wygląd budynku nawiązuje do tzw. familoków. Filary z cegieł i skryte za nimi jasnoczerwone okna mają przypominać górnicze osiedle Nikiszowiec. Posiada on ponad 400 pomieszczeń stanowiących biura, garderoby, studia nagraniowe i pełniących dużo innych funkcji pokoi.

Codziennie odbywają się tu koncerty mniej lub bardziej znanych artystów. Możemy tu spotkać praktycznie każdy rodzaj muzyki – od jazzowej po popularną. Warto wspomnieć, że NOSPR należy do organizacji ECHO skupiającej 21 najbardziej prestiżowych sal koncertowych w Europie.

Fot. 11. Siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia

4.5 Muzeum Śląskie

Muzeum Śląskie ukończone w 2013 r. stanowi podstawę całej Katowickiej Strefy Kultury. Jest ono połączeniem nowoczesnej zabudowy zaprojektowanej przez austriacką pracownię Riegler Riewe Architekten z Grazu (część podziemna muzeum) oraz pozostawionych 18 obiektów o dużej wartości historycznej i zabytkowej składającej się na różne części KWK „Katowice”.

Mapa 5. Widok satelitarny na Muzeum Śląskie – rok 2022, aplikacja Google Earth Pro

Fot. 12. Muzeum Śląskie na tle wieży szybu „Warszawa II”

Obecnie w Muzeum Śląskim znajdują się 4 wystawy stałe. Są nimi:

- 1) Galeria polskiej sztuki nowoczesnej 1800-1945 – duża gama dzieł przedstawiających okres XIX i XX wieku powoduje, że wystawa jest uważana za jedną lepiej ukazujących malarstwo polskie tamtego czasu; znajdziemy tutaj obraz Aleksandra Gierymskiego pt. „Pomarańczarka”

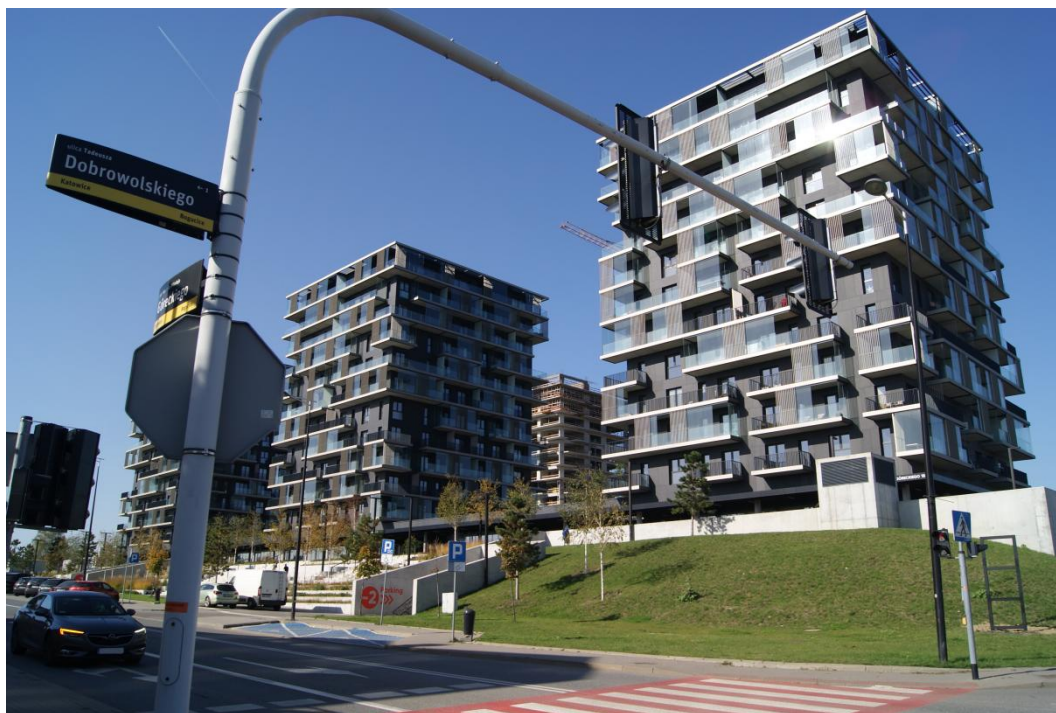
- 2) Galeria plastyki nieprofesjonalnej – jest to wyjątkowa wystawa, na której możemy zobaczyć emocje i wyobraźnię artystów, dlatego panuje tutaj duża różnorodność.
- 3) Galeria śląskiej sztuki sakralnej – wystawa ta pokazuje, jak dużą rolę pełniła religia w historii rozwoju kulturalnego Śląska. Znajdziemy tu rzeźby i obrazy z okresu gotyku i nowożytności dotyczące sztuki sakralnej.
- 4) Światło historii. Górny Śląsk na przestrzeni dziejów – jest to największa dostępna wystawa o Śląsku. Jej nowoczesność może stanowić „wehikuł czasu”, który zabiera nas w głąbie śląskiej kultury.

Głównym zadaniem muzeum jest przybliżanie kultury i dziejów Górnego Śląska oraz jego dorobku intelektualnego i artystycznego.

Do dyspozycji mamy również ciągle zmieniające się wystawy czasowe. Ich różnorodność zachęca na pewno do cyklicznego zwiedzania muzeum, co szczególnie dotyczy okolicznych mieszkańców.

4.6 Planowane i realizowane inwestycje w Katowickiej Strefie Kultury

Katowicka Strefa Kultury cały czas się rozwija. W jej północnej części powstają obecnie dwa osiedla. Pierwszym z nich jest „Pierwsza Dzielnica”. W tym przypadku doświadczeni architekci zadbali, aby łączyła ona zieleń i surowszy górniczy klimat Górnego Śląska. Pierwsza część osiedla została już wybudowana, natomiast kolejna jest obecnie w budowie. Drugim jest „Atal Olimpijska”, którego budowa rozpoczęła się rok temu i ma zakończyć się w IV kwartale 2025 r. Będzie się ono składać na 3 apartamentowce, z czego najwyższy posiadający 36 kondygnacji, będzie najwyższym budynkiem mieszkalnym w Katowicach. Osiedle ma być połączeniem wielkomiejskiego stylu życia z wypoczynkiem. Następnym dużym projektem znajdującym się w Strefie Kultury jest nowy piętrowy parking mieszczący ok. 1300 pojazdów, który będzie położony pomiędzy NOSPR, a MCK. Jego budowa ma się rozpocząć jeszcze w roku 2022.

Fot. 13. Widok na Osiedle Pierwsza Dzielnica ze skrzyżowania ulic Góreckiego i Dobrowolskiego

5. Ocena reindustrializacji terenu

5.1 Cele powstania Katowickiej Strefy Kultury

Istnienie Katowickiej Strefy Kultury miało wyraźny wpływ na atrakcyjność miasta i całej konurbacji górnośląskiej. Imprezy, targi, konferencje mające rangę od regionalnych do nawet światowych przyciągają ludzi z całego globu. Może być atrakcyjna zarówno dla osób poszukujących rozrywki, wrażeń estetycznych i kulturalnych, ale także spragnionych wiedzy i ciekawych historii tego regionu. Reindustrializacja pozwoliła więc na stworzenie nowego ważnego ośrodka dla regionu. Pozwoliła również zazielenić kolejny obszar Katowic, które w najnowszych rankingach znajdują się w czołówce najbardziej zielonych miast w Polsce i stworzyć nowe miejsce odpoczynku dla zamieszkiwanym przez prawie 290 000 mieszkańców mieście (stan na 2021).

5.2 Wyniki przeprowadzonej ankiety

W celu lepszego poznania opinii zwykłych ludzi co sądzą o przemianie, którą opisuję w swojej pracy, przeprowadziłem ankietę dotyczącą Katowickiej Strefy Kultury. Poprzez Internet udostępniłem pytania otwarte i zamknięte, na które zdecydowało się odpowiedzieć 40 osób w wieku pełnoletnim.

Odpowiedzi jakie otrzymałem zamieszczam tutaj:

- Pytanie 1 (przykładowe odpowiedzi ankietowanych)

Co sądzisz o Katowickiej Strefie Kultury? (weź pod uwagę jej zastosowanie, wygląd itp.) *

Myślę, że na mieszkańcach Katowic robi dobre wrażenie, sama lokalizacja, na terenie zamkniętych zakładów pracy, zachowanie niektórych budynków i renowacja z ich unowocześnieniem, plus nowoczesna architektura nowo powstałych, w pewnym sensie łączą ze sobą przeszłość z teraźniejszością

Katowicka Strefa Kultury podnosi prestiż miasta Katowice jako stolicy województwa. Orginalny i nowoczesny wygląd bardzo dobrze wpisuje się w architektoniczne ramy rozwijającego się miasta.

Ładna architektura - choć nie do końca budynki spójne ze sobą, przydałoby się więcej zieleni i elementów retencyjnych, bilet do nospru często trudno kupić

- Pytanie 2

- Pytanie 3 (przykładowe odpowiedzi ankietowanych)

Czy korzystałeś/aś przynajmniej z jednego z obiektów Katowickiej Strefy Kultury? Jeśli tak, napisz *
jaki i opisz swoje wrażenia w "Inna odpowiedź".

☐ Nie

☒ Inne:

Filharmonia - koncert, Międzynarodowe Centrum Kongresowe - bardzo ciekawe wydarzenie dot. nauki dla dzieci i dorosłych, Muzeum Śląskie- zwiedzałam kilka razy z różnymi gośćmi z poza Katowic. Wszystkie obiekty są dla mnie ciekawe, ale i piękne. Cieszę się, że moje miasto tak się pozytywnie rozwinęło.

☒ Inne:

Muzeum-kilkakrotnie, świetne zbiory, ciekawe wystawy niesamowite renowacje budynków. MCK-targi, funkcjonalny obiekt, możliwości adaptacji. Spodek-od lat niezapomniane przeżycia bez względu na rodzaj wydarzenia się w nim odbywającego.

☒ Inne:

MCK i NOSPR, wizualnie robi pozytywne wrażenie, ale uważam, że zaplanowano za mało miejsc parkingowych i często w przypadku dużych wydarzeń brakuje tam miejsc.

- Pytanie 4

Ankietowani w dużej większości opowiedzieli się po stronie Strefy Kultury. Zwracali oni uwagę, na jej nowoczesność, ładną architekturę, dużą ilość zieleni i wysoką liczę wydarzeń. Zdaniem pytanym wzbogaca ona atrakcyjność miasta i całego regionu (prawie 40% ankietowanych nigdy nie mieszkało w Katowicach).

5.3 Opinie na temat Katowickiej Strefy Kultury

W prasie, mediach, biuletynach poświęconych architekturze itp. oceny Katowickiej Strefy Kultury nie są jednak jednoznaczne i można spotkać zarówno pozytywne, jak i negatywne opinie.

Joanna Orzechowska-Waślawska – Adiunkt Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, w swojej pracy pt. „Efekt Bilbao w Polsce? Katowicka Strefa Kultury jak Abandoibarra, czyli baskijskość i śląskość w procesie rewitalizacji”, mówi o procesie szybkiego rozwoju miejscowości opartej na rewitalizacji dzielnicy pełniącej wcześniej inne funkcje podając jako polski przykład Katowice. Jej zdaniem miastu udało się poprawnie zagospodarować teren poprzemysłowy tworząc nowe ośrodki kultury i dając tym samym Katowicom większego rozgłosu. Wpływ na to miało także ogłoszenie Katowic Europejską Stolicą

Kultury 2016, na co stworzenie nowej „kulturowej” dzielnicy miasta miało bezpośredni wpływ.

Inną pracę oceniającą Katowicką Strefę Kultury stworzył Piotr Czakon – ekspert do spraw gospodarki i rynku pracy z Instytutu Rozwoju Miast znajdującego się w Krakowie, powołując się na myśl amerykańsko-kanadyjskiej dziennikarki i publicystki Jane Jacobs o przestrzeniach zurbanizowanych i dzielonych przez nie funkcji zwraca uwagę na po części niewykorzystany potencjał terenu, w tym błędy popełnione podczas projektowania go. Miałyby być to efektem dzielenia przez tę dzielnicę miasta tylko jednej funkcji (rekreacyjnej). W konsekwencji obniża liczbę zwykłych przechodniów szczególnie w dni robocze, co może wpływać np. na bezpieczeństwo. Jako, iż jestem mieszkańcem Katowic, mogę potwierdzić, że w zwykły dzień roboczy, w godzinach południowych Strefa Kultury świeci pustkami. Kolejnym poruszonym problemem jest zła komunikacja z sąsiadującymi terenami. Od północy brakuje przedłużenia ul. Tadeusza Dobrowolskiego do Bogucic, od wschodu dzieli ją od reszty miasta Park Bogucicki, natomiast od południa droga szybkiego ruchu DTŚ. Taki stan rzeczy może wpływać na akumulację aut w innych dzielnicach i potencjalne tworzenie się w nich korków.

6. Podsumowanie

Przedstawiony przeze mnie teren poprzemysłowy po funkcjonującej wcześniej tutaj kopalnia „Katowice”) przeszedł w latach 2011-2015 generalną rewitalizację, tworzącym tym samym Katowicką Strefę Kultury. Znajdujące się wśród pozostawionych elementów kopalni Muzeum Śląskie prezentuje w godny sposób historię regionu Górnego Śląska, NOSPR przyciąga fanów muzyki, a Spodek i MCK osoby z całego świata na odbywające się tutaj zawody sportowe, targi i konferencje rangi międzynarodowej.

W strefie kultury cały czas planowane i realizowane są nowe projekty takie jak parking piętrowy, czy nowe osiedla mieszkaniowe. Mieszkańcy Katowic oraz osoby spoza miasta mające styczność ze strefą, w większości pozytywnie oceniają zachodzącą przemianę. Miasto zapowiada, że to nie koniec zmian i z pomocą prywatnych inwestorów część mieszkaniowa Strefy Kultury będzie w przyszłości rozbudowywana.

Moim zdaniem powstanie Katowickiej Strefy Kultury dało wielką szansę dla miasta, by te mogło wyróżnić się na tle innych. Jest to jedyne miejsce w Polsce, gdzie na taką skalę rozpoczęto przemianę dawnego terenu poprzemysłowego. Pomimo, że nie jestem nie częstym gościem tej okolicy, uważam, że jest to bardzo dobra przemiana, dająca wyjątkowości stolicy województwa śląskiego.

Bibliografia

1. Borowy R. W., *Wczoraj – dziś – jutro... kopalni „Katowice-Kleofas”*. *Historia węglem pisana*, Katowice 1997, s. 371-492
2. Krzyk R., *Szałfynster. Od kopalni Ferdynand do Muzeum Śląskiego*, Warszawa 2016
3. Marek J.: *Uwarunkowania i przebieg procesu likwidacji kopalń węgla kamiennego*, *Czasopismo Studia Ekonomiczne / Akademia Ekonomiczna w Katowicach*, s. 269-283
4. Chmielewska M., *Kopalnie węgla kamiennego w Katowicach*, [w:] P.P. Zagożdżon, M. Madziarz (red.), *Dzieje Górnictwa – element europejskiego dziedzictwa kultury*, t. 3, Oficyna Wydawnicza politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2010, s. 50-59.
5. Strzałkowska E., Strzałkowski P.: *Ostatnie kopalnie w centrum Katowic*, *Czasopismo Naukowo-Techniczne Górnictwa Rud*, t. 2, Gliwice 2018, s. 49-58
6. Kupka R., Szczypek T., Wach J., *Skutki 200-letniej eksploatacji węgla kamiennego w Katowicach*, Katowice – Sosnowiec 2010
7. Oficjalna strona UM Katowice: *Strefa Kultury* (X 2022), www.katowice.eu
8. Markowska M., *Strefa Kultury w Katowicach – INTEGRAPLAN*, Katowice 2019
9. Czakon P., *Nowa martwa dzielnica? Katowicka Strefa Kultury w perspektywie myśli urbanistycznej Jane Jacobs.*, *Czasopismo "Acta Universitatis Lodzensis, Folia Sociologica"*, Katowice 2015, s. 141-157
10. Orzechowska-Wacławiak J.: *Efekt Bilbao w Polsce? Katowicka Strefa Kultury jak Abandoibarra, czyli baskijskość i śląskość w procesie rewitalizacji*, *Czasopismo „Kultura Współczesna”*, Warszawa 2017, s. 108-123
11. Oficjalna strona MCK: *Design i nagrody oraz Fakty i liczby* (X 2022), www.mckkatowice.pl
12. Oficjalna strona NOSPR: *O nas oraz Biografia NOSPR* (zakładka *Do pobrania*) (X 2022), www.nospr.org.pl
13. Oficjalna strona Muzeum Śląskiego: *O nas oraz Historia* (X 2022) www.muzeumslaskie.pl
14. Oficjalna strona KTW: *Budynek* (X 2022), www.ktw.com.pl
15. Oficjalna strona przedsiębiorstwa ATAL: *ATAL Olimpijska* (X 2022), www.atal.pl
16. Oficjalna strona osiedla Pierwsza Dzielnica: *Architekt* (XI 2022) www.pierwszadzielnica.pl

Spis grafik

1. Fotografia 1, Widok na Spodek, MCK i wieżowce KTW z Ronda Jerzego Ziętka, materiały własne
2. Fotografia 2, Kopalnia „Ferdynand” – rok ok. 1915, Muzeum Śląskie w Katowicach (muzeumslaskie.pl)
3. Fotografia 3, Kopalnia Węgla Kamiennego „Katowice” – okres II wojny światowej, fotopolska.eu
4. Fotografia 4, Brama główna kopalni – lata 90, Borowy R. W., Wczoraj - dziś - jutro... kopalni „Katowice-Kleofas”. Historia węglem pisana, Katowice 1997, s. 473
5. Fotografia 5, Wykop pod główny budynek Muzeum Śląskiego – rok 2011, fotopolska.eu
6. Fotografia 6, Widok z „Zielonej Doliny” na NOSPR i Muzeum Śląskie
7. Fotografia 7, Międzynarodowe Centrum Kongresowe
8. Fotografia 8, Spodek
9. Fotografia 9, Biurowiec DOKP – rok ok. 1976, Dyrekcja kolei w Katowicach (bazakolejowa.pl)
10. Fotografia 10, Wieżowce KTW I i KTW II, aluprof.eu
11. Fotografia 11, Siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia
12. Fotografia 12, Muzeum Śląskie na tle wieży szybu „Warszawa II”
13. Fotografia 13, Widok na Osiedle Pierwsza Dzielnica ze skrzyżowania ulic Góreckiego i Dobrowolskiego
14. Mapa 1, Katowicka Strefa Kultury na mapie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, openstreetmap.com
15. Mapa 2, Mapa kopalni „Ferdynand” – rok 1925, Muzeum Śląskie w Katowicach (muzeumslaskie.pl)
16. Mapa 3, Widok satelitarny kopalni „Katowice” i okolic – rok 2003, aplikacja Google Earth Pro
17. Mapa 4, Widok satelitarny na Katowicką Strefę Kultury i okolicę – rok 2022, aplikacja Google Earth Pro
18. Mapa 5, satelitarny na Muzeum Śląskie – rok 2022, aplikacja Google Earth Pro
19. Rycina 1, Mapa miasta Katowice – rok 1943, stareplanymiast.pl
20. Rycina 2, Sytuacja powierzchni rejonu kopalni „Katowice” z lat 90-tych, Borowy R. W., Wczoraj – dziś – jutro... kopalni „Katowice-Kleofas”. Historia węglem pisana, Katowice 1997, s. 470-471

